

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV.

Warszawa, poniedziałek, 9 grudnia 1929 r.

Nr. 282

TREŚĆ: Sprawy polskie: Sytuacja polityczna w Polsce. — Zagadnienia ogólne: Sytuacja polityczna w Niemczech. — Sytuacja polityczna na Litwie. — Chiny a Z. S. R. R. — Notatki i informacje: Różne. — Artykuły nieuwzględnione.

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Prasa niemiecka 8.XII. przyjęła wiadomość o ustąpieniu gabinetu premiera Świtalskiego spokojnie, wstrzymując się od komentarzy.

Vorwärts 8.XII. komentując ustąpienie gabinetu krytykuje argument stronnictw prorządowych, iż opozycja nie jest w stanie wyłonić z siebie zdolnego do pracy rządu, ponieważ wielką część opozycji stanowią posłowie mniejszości narodowych. *Vorwärts* powołuje się na parlament czechosłowacki, jako na dowód, iż można rządzić wspólnie z mniejszościami narodowymi. O ile się odrzuca zasadniczo tego rodzaju możliwość, to tem samem zaprzecza się również zasadzie równouprawnienia wobec prawa wszystkich narodów, zawartej również w konstytucji polskiej. Coprawda — pisze dziennik — chcąc doprowadzić do tej współpracy, należałoby wpierw na serjo przeprowadzić tę zasadę w życiu.

Vorwärts 8.XII. zamieszcza notatkę p. t. „Teror”, w której twierdzi, że właściwym rządem w Polsce nie są ministrowie, lecz razem z marszałkiem Piłsudskim oficerowie t. zw. „defenzywy”.

Deutsche Tageszeitung 8.XII. wskazuje, iż ustąpienie gabinetu Świtalskiego jest wprowadzie formalnym zwycięstwem Sejmu, jednakowoż o jakiegokolwiek

zmianie kursu rządowego nie można nawet myśleć. Marszałek Piłsudski formalnie uczynił zadość wymaganiom konstytucji. Walka istotna rozpocznie się dopiero z chwilą otwarcia obrad nad reformą konstytucji.

Münchener N. Nachrichten 8.XII. pisze z powodu wystąpienia posła Naumana w Sejmie o „prześladowaniu Niemców w Polsce” i na podstawie mowy Naumana podaje przyczyny głosowania niemieckich posłów za wnioskiem nieufności dla rządu, którymi były: „prześladowania Niemców przez władze polskie, jednostronne obciążenie podatkowe i prześladowanie szkolnictwa niemieckiego”.

Vorwärts 6.XII. pisze o zagadnieniu bezrobocia w Polsce i o zaostrzeniu się przeciwieństw socjalnych. Dziennik podkreśla ciężkie położenie przemysłu włókienniczego i niskość płac, zaznacza jednak, że rząd polski, pragnąc ugruntować młodą państwowość, główny nacisk kładzie na wywóz, natomiast koła socjalistyczne uważają za sprawę równie ważną podniesienie siły kupczej ludności przez lepsze płace. Jako fakty, które wzmocniły ponowne zaostrzenie socjalnej walki w Polsce i opozycję zorganizowanych robotników, autor wymienia: współpracę rządu z przemysłowcami, rozwiązanie kas chorych, często administrowanych przez socjalistów oraz wycofanie projektu ustawy o ubezpieczeniach na starość.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

Der Tag 7.XII. w art. p. n. „Manowce polityki odszkodowaniowej” zaznacza, że memoriał Schachta odsłania to „całe, szkodliwe napięcie w sprawach odszkodowań, jakie w ostatnich latach zapanowało po stwierdzeniu, iż plan Dawes'a nie jest nadal do utrzymania. Niemieckie koła kierownicze powinny

wyjsc z tego założenia, że rewizja tego planu nie odpowiada słusznym interesom Niemiec, ani nie doprowadzi do trwałego uporządkowania sprawy odszkodowań, jeżeli nie zostanie uwzględniona zdolność płatnicza Niemiec oraz jeśli nie zostaną policzone już dokonane świadczenia oraz ściśle zbadane pozostałe jeszcze pretensje wierzycieli. „Wiadomem jest — pisze autor — że w Paryżu nie osiągnięto tego celu”.

Schacht w memorjale podkreśla swój pozytywny stosunek do planu Younga i swoje odmowne stanowisko do referendum ludowego. Schacht jednak zapomina widocznie — pisze dziennik — że polityka, która doprowadziła do wyników paryskiej konferencji wymaga przeciwstawienia się jej, a odczucie tego momentu można już dostrzec w partiach środka, niema śladu jego tylko u socjaldemokratów. Morderca Schachta zawiera zasadniczo wszystkie zastrzeżenia, jakie pismo czyniło od początku konferencji paryskiej. W tej ciężkiej walce o niemiecką wolność należy unikać wszelkich iluzji.

Vorwärts 6.XII. zaznacza: „Schacht stwierdza, że nie może przyglądać się temu, jak plan Younga odraczany jest przez różne decyzje i zarządzenia wewnątrz i zewnątrz Niemiec, a jego pomysły wyniki są zagrożone. Schacht domaga się, aby jego wykładnie planu Younga i jego poglądy uznano za jedynie miarodajne i chce stanąć obok rządu jako równorzędny czynnik polityczny, a nawet jako czynnik wyższy.

Nie jest winą Schachta, że w Hadze nie osiągnięto pomyślniejszych wyników. Rząd Rzeszy musi się z tem liczyć, że jego komentarz do sprawozdania rzeczoznawców nie będzie uznany przez stronę przeciwną, a w czasie konferencji Haskiej przekonał się Schacht, że jego propaganda nie zastraszyła przeciwników. Chce on się obecnie uwolnić od odpowiedzialności, ale rozumie się samo przez się, że na rząd Rzeszy spada polityczna odpowiedzialność“.

Le Temps 7.XII. pisze w art. wst. w związku z opublikowaniem memorjału dr. Schachta, iż będzie to dla nacjonalistów jeszcze jeden atut w walce przeciwko planowi Young'a, tembardziej, że ogłoszenie tego dokumentu nastąpiło właśnie w chwili powstania rozłamu w stronnictwie Hugenberga. Ten zbieg okoliczności mógłby być wystarczający dla ostrzeżenia opinii przed poważnym traktowaniem tego memorjału. Manewr d-ra Schachta może mieć tylko znaczenie manewru politycznego. Z oceną jego bezpośrednich konsekwencji należy, zdaniem dziennika, zaczekać, do chwili ustosunkowania się rządu Rzeszy do memorjału.

Journal des Débats 7.XII. Bernus zastanawia się nad tem, jaki cel może mieć wystąpienie dr. Schachta i pisze, że w pierwszej chwili odnosi się wrażenie, że skierowany on jest przeciwko rządowi Rzeszy. Następnie jednak przychodzi refleksja, czy wystąpienie to nie jest przeznaczone przede wszystkim dla opinii zagranicznej i czy memorjał ten nie został opracowany z udziałem rządu, który w ten sposób zyskiwałby nowy argument dla dyskusyj mających toczyć się w Hadze. Ta podwójna gra wydaje się autorowi bardzo prawdopodobną.

L'Ere Nouvelle 7.XII. zamieszcza art. Cudenet, który pisze, że dr. Schacht ma słuszość tylko pod jednym względem, a mianowicie, że finanse Rzeszy są źle administrowane, że panuje tam marnotrawstwo, a deficyt grozi nawet kolejom. W tym wypadku opinia dr. Schachta zgodna jest z opinią Parker Gilberta. Autor podkreśla, iż zachodzi wielka różnica pomiędzy brakiem pieniędzy a złem ich używaniem. Dr. Schacht, stawiając tak otwarcie sprawę nie zmniejsza

w niczem odpowiedzialności rządu i wymaga decyzji z jego strony. Rząd powinienby albo udzielić nagany nierozważnemu finansistcie, jeśli poszedł on zbyt daleko w swoich wywodach, albo też poczynić zarządzenia, zmierzające do naprawy sytuacji, przedstawionej przez autora memorandum. Niemcy, które przyjęły plan Younga powinnyby się wypowiedzieć co do tego, kto ma słuszość: kanclerz Müller czy dr. Schacht?

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Rytas 5.XII. w art. p. t. „Wpływy sowieckie na Litwie“, nawiązuje do ostatniego artykułu „Lietuvos Aidas“ (por. „Przegląd Pras. Zagr.“ Nr. 281), który podkreślał szczególnie dobre stosunki Litwy z Sowietami, i pisze, że podobne afiszowanie się organu rządowego z sympatją Litwy do ZSRR. może wiele zaszkodzić państwu litewskiemu zagranicą. Dziennik dowodzi, iż polityka Sowietów podobnie jak i Niemiec względem Litwy jest nieszczerą. Obu państwom Litwa służy jako pomost, potrzebny dla wywierania swych wpływów na inne państwa. Szczególnie Rosja sowiecka chciałaby wykorzystać Litwę jako narzędzie przeciwko Polsce i Lidze Narodów. Dziennik wskazuje dalej na wzmoczenie się propagandy komunistycznej na Litwie, podkreśla niewypełnianie przez Sowiety umowy litewsko - sowieckiej, podpisanej w r. 1920, w końcu zwraca uwagę na to, że w związku z toczącymi się rokowaniami handlowymi sowiecko - polskimi należy liczyć się z przesunięciem się całej polityki sowieckiej w kierunku Warszawy tak, jak to stało się już z Niemcami po podpisaniu przez nich układu likwidacyjnego z Polską. W końcu artykułu dziennik zapytuje: „Czem wytłumaczyć fakt, że Sowiety zamiast czynić zamówienia w Litwie, przeznaczają na zakup towarów w Polsce aż 70 miljonów dolarów?“ i pisze, że nowy minister spraw zagr. Litwy powinien powyższe mieć na względzie i nie naśladować w stosunku do Sowietów błędnej polityki Woldemarasa.

Lietuvos Žinios 5.XII. w art. p. n. „Nie ukrywać prawdy“, nawiązując do ostatniego artykułu „Liet. Aidas“, który dowodził, że stosunki Litwy z zagranicą są bardzo dobre, (Por. „Przegl. Prasy Zagr.“ Nr. 281), podkreśla, że rzeczywistość wykazuje zupełnie co innego, a mianowicie całkowitą izolację Litwy oraz wyzyskiwanie jej przez Niemcy (układ handlowy litewsko - niemiecki) i przez Watykan (konkordat, dający Stolicy Apostolskiej możność interwencji w zakresie szkolnictwa).

Lietuvos Žinios 5.XII. w art. wst. w następujący sposób charakteryzuje oblicze dzisiejszych działaczy litewskich: „Wczorajsi komuniści są dzisiaj kierownikami organizacji sportowych; byli szpiegami polscy, skazani przez sąd litewski, są na stanowiskach państwowych. Rosjanie uczą Litwinów patriotyzmu i wydają obywatelom litewskim świadectwo lojalności państwowej. Wczoraj nie znali jeszcze języka litewskiego i uważali siebie za obywateli innego państwa, dzisiaj dowodzą, że to właśnie oni, a nie Basanawiczius i Kudirka, przyczynili się do odbudowy państwa litewskiego. Wczorajsi przesładowcy i ciemniacy narodowego ruchu litewskiego dzisiaj są otaczani najwyższym szacunkiem“.

Rytas 5.XII. w krótkiej notatce omawia wypadek porzucenia przez pewnego rolnika swego majątku na łaskę losu, a to, „z powodu niemożności opędzenia się od wierzycieli”. Dziennik zaznacza, że podobny los czeka wszystkich rolników litewskich a to z powodu niskich cen na produkty rolne i wynikającej stąd niemożności pokrycia niezbędnych wydatków.

Prasa litewska z 4—5.XII. omawia ostatnie wybory do przedstawicielstwa akademickiego na uniwersytecie kowieńskim, które to wybory przyniosły porażkę narodowców. W wyborach tych w r. b. nie wzięła udziału młodzież polska, która w r. ub. miała trzech przedstawicieli na ogólną liczbę 40.

Dzień Kowieński w art. wst. podkreśla porażkę narodowców (4 mandaty na ogólną liczbę 40) i ugrupowań socjalistycznych, które otrzymały zaledwie 2 mandaty. Charakterystycznym i nowym zjawiskiem w wyborach było liczne wystąpienie i zwycięstwo ugrupowań t. zw. „wydziałowych” (bezpartyjnych), jako to humanistów, techników, matematyków i prawników, które uzyskały łącznie 8 mandatów. Najsilniejszym ugrupowaniem, które uzyskało 12 mandatów, jest ugrupowanie chrz.-demokratyczne „Ateitis”, które wykazuje dalszą tendencję do wzrostu. Jednym z najsilniejszych ugrupowań w nowym przedstawicielstwie byłyby niewątpliwie mniejszości narodowe, gdyby mniejszość polska nie powstrzymała się od wyborów; Żydzi otrzymali 8 mandatów, Rosjanie i Niemcy po 1 mandacie.

Rytas, podkreślając porażkę studentów - narodowców, szczególnie podnosi zwycięstwo ugrupowania chrz. - demokratycznego „Ateitis”, które „pomimo ciężkich dla chrz. - demokracji czasów na Litwie” zdobyło jednak 12 mandatów i stoi pod względem liczebności na pierwszym miejscu.

CHINY A Z. S. R. R.

The Daily Telegraph 4.XII. Koresp. dyplom., omawiając interwencję mocarstw w konflikcie sowiecko - chińskim podkreśla że Japonja i Niemcy uchyliły się od interwencji. Państwa te twierdzą, że nie mogły interwenjować, z powodu szybkiej akcji Stimsona. Właściwa jednak przyczyna leży w traktacie sowieckoniemieckim z roku 1926, na mocy którego obie strony zobowiązały się nie brać udziału w żadnym politycznym lub ekonomicznym porozumieniu, które byłoby

nieprzyjazne lub szkodliwe dla interesów jednej ze stron. Okoliczność ta wskazuje na to, że praktyczne zastosowanie paktu Kellogg'a napotyka na pewne trudności.

The Morning Post 4.XII. w koresp. z Tsientsinu donosi, że rząd nankiński ustosunkował się negatywnie do rokowań sowiecko - chińskich w Chabarowsku.

Japonja, według wiadomości korespondenta z Tokio, nie ma zamiaru podtrzymywania mocarstw w konflikcie sowiecko - chińskim.

The Chicago Daily Tribune 5.XII., komentując depeszę z Rygi, donoszącą o wysłaniu noty sowieckiej w odpowiedzi na notę mocarstw w sprawie mandżurskiej, pisze, że nota ta wywołała zdziwienie i oburzenie. Walki w Mandżurji ustały i Chiny gotowe są do przyjęcia warunków rosyjskich. Rząd mukdeński ma wkrótce przedłożyć rządowi moskiewskiemu projekt traktatu na następujących warunkach: 1) powrót do status quo za zastrzeżeniem, że Sowiety nie będą używały kolei Wschodnio - Chińskiej dla celów propagandy komunistycznej; 2) dyrektor i wice-dyrektor sowiecki nie powrócą na swe dawne stanowiska na kolei; 3) rząd chiński zgodzi się na powrót innych sowieckich funkcjonariuszy kolejowych; 4) dokonana będzie wymiana jeńców wojennych i 5) obie armje cofną się od granicy.

Koresp. z Londynu donosi, iż chińska odpowiedź na notę brytyjską jest bardzo krótka lecz utrzymana w tonie przyjaznym. Identyczna nota została wysłana do Waszyngtonu.

L'Ere Nouvelle 6.XII. pisze, iż Litwinow stając po stronie Azji, a przeciwko Europie. nie oddaje dobrej przysługi ani swemu krajowi, ani też sprawie pokoju, której rzekomo chce służyć. Moskwa powinna zrozumieć, że nie można proponować w Genewie całkowitego rozbrojenia, a równocześnie prowadzić wojnę o suwerenność.

Corriere della Sera 4.XII. wyraża zadowolenie z powodu noty, wysłanej do Z. S. R. R. i Chin, pomimo że jest ona opóźniona i że przypomnienie, iż oba państwa przystąpiły do paktu Kellogga, ma tylko wartość moralną, gdyż pakt Kellogga nie posiada żadnych środków karnych. Zarazem dziennik stwierdza przy tej okazji korzyści, jakie wynikają z należytego uzbrojenia kraju — wobec tego, że międzynarodowe gwarancje nie zapewniają bezpieczeństwa.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Le Temps 5.XII. pisze w art. wst., iż orędzie Hoovera porusza również zagadnienia o znaczeniu międzynarodowym, które należy wziąć pod uwagę ze względu na ważne pertraktacje zapowiedziane na rok przyszły. Pacyfizm Hoover'a jest realny, wobec czego dąży on do usunięcia tarć pomiędzy poszczególnymi narodami, a przez to samo do zmniejszenia ciężarów Ameryki z racji zbrojeń na morzu. W d. c. dziennik cytuje szereg cyfr z wojskowego budżetu amerykańskiego i pisze, że należy zastanowić się nad tem, co Stany Zjednoczone uważają za konieczne minimum dla zapewnienia sobie bezpieczeństwa. W obli-

czu tych danych można dopiero zdać sobie sprawę z ustępstw, jakie poczyniła Francja, jakkolwiek są dziś jeszcze tacy, którzy zarzucają jej militarizm i imperjalizm, stanowiący jakoby przeszkodę do rozbrojenia i do konsolidacji pokoju.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Le Quotidien 3.XII. Notre enquête sur les Etats - Unis d'Europe: Wywiad z Henri de Jouvenel'em. 5.XII. Wywiad z M. Kenworthy'm.

Le Quotidien 4.XII. J. H. Rosny: L'Angleterre n'a pas intérêt à s'évader de l'Europe.

